

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Доклад с препоръки за основополагащи дейности в областта на информиране на българските и европейските граждани за радиоecологичното статукво в страната

Доклад в изпълнение на договор № 4/05.03.2020 г.

Проект BG05SFOP001-2.009-0172 „Партньорство на гражданите с институциите на местно, регионално и национално ниво за създаване и провеждане на устойчиви политики в областта на радиоecологията и радиационната защита на здравето на населението“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз, 2014-2020 г.

Page 1

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Съдържание

Въведение	3
Национални и международни институции, които работят в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението. Заинтересовани страни.....	4
Заинтересовани страни	4
Ефективно информиране	5
Социологическо проучване – какви са предпочитаните от гражданите информационни канали.....	6
Резюме на предложенията за прилагане на инструменти за участие на гражданите при формулирането и провеждането на политики в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението	7
Препоръки към Българско ядрено дружество за основополагащи дейности в областта на информиране на българските и европейските граждани за радиоекологичното статукво в страната на база на предложенията за прилагане на инструменти за участие на гражданите при формулирането и провеждането на политики в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението	8
Препоръка 1: Информирание на обществото чрез целева комуникационна стратегия съвместно с партньори	8
Препоръка 2: Информирание на обществото от БЯД чрез популяризиране на дейността/решенията на консултативните съвети към Агенцията за ядрено регулиране	9
Препоръка 3: Информирание на обществото чрез Информационно-консултативен орган по радиоекология и радиационна защита	10
Препоръка 4: Информирание на обществото чрез въвеждане на образователни теми в областта на радиоекологията и радиационната защита в училищата	11
Заклучение и резултати	12

Проект BG05SFOP001-2.009-0172 „Партньорство на гражданите с институциите на местно, регионално и национално ниво за създаване и провеждане на устойчиви политики в областта на радиоекологията и радиационната защита на здравето на населението“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз, 2014-2020 г.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Въведение

Този доклад е изготвен съгласно договор № 4/05.03.2020 г. с предмет: „Обособена позиция № 4: Формулиране на предложения за развитие и управление на политики по информираност, образованост и други в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението“ между „Евро Бизнес Консулт“ ООД и сдружение „Българско ядрено дружество“ в изпълнението на проект № BG05SFOP001-2.009-0172 „Партньорство на гражданите с институциите на местно, регионално и национално ниво за създаване и провеждане на устойчиви политики в областта на радиоекологията и радиационната защита на здравето на населението“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд.

Гражданското участие в процесите на вземане на решения по публичните политики се развива динамично в контекста на отношенията между управляващи и граждани. То се позовава на фундамента, че гражданите имат пълното право да бъдат постоянен и самостоятелен участник в създаването на политики. Основно право на всеки европейски гражданин е правото на добра администрация и добро управление. Доброто управление трябва да намери израз в прозрачност и ефективност в работата на администрацията, както и в участието на гражданите в процесите на вземане на решения по публичните политики. Заинтересовани страни в процеса мога да бъдат: органи на централна, областна и местна власт; структури на гражданското общество – социални партньори, организации на работници и работодателски организации, организации с нестопанска цел, общности и неформални групи граждани. За да бъде едно управление наистина добро, всички участници в процеса трябва да бъдат ефективно информирани. Само по този начин могат да бъдат взети най-добрите, полезни и адекватни решения.

В настоящия доклад изведените препоръки за основополагащи дейности в областта на информиране на българските и европейските граждани за радиоекологичното статукво в страната са пречупени през идентифицираните предложения за прилагане на инструменти за участие на гражданите при формулирането и провеждането на политики в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението, от една страна, и през нагласите по отношение на предпочитаните от гражданите информационни канали съгласно проведени официални социологически проучвания, от друга.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Предложенията не противоречат на нормативната уредба, свързана с регулация на радиационната защита и ядрената енергия и не възпрепятстват прилагането на относимите нормативни актове.

Национални и международни институции, които работят в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението. Заинтересовани страни.

Институциите, които оперират на национално и международно ниво в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението, са:

- Национален център по радиобиология и радиационна защита - Министерство на здравеопазването;
- Агенция за ядрено регулиране (АЯР);
- Изпълнителна агенция по околна среда - Министерство на околната среда и водите;
- Международна агенция за атомна енергия;
- Международна комисия за радиационна защита;
- Европейската комисия

Заинтересовани страни

- Държавни институции – Министерство на енергетиката, Министерство на околната среда и водите, Министерство на здравеопазването – Национален център по радиобиология и радиационна защита; Министерство на вътрешните работи, Министерство на отбраната, Главна дирекция "Пожарна безопасност и защита на населението", Агенция „Митници“, Държавна агенция за метрологичен и технически надзор и др.;
- Притежатели на лицензи и разрешения, основните от които са АЕЦ Козлодуй, ДП РАО, ИЯИЯЕ, болници, производствени лаборатории и други;
- Научни институти – ИЯИЯЕ, СУ – Физически факултет и химически факултет, ТУ – катедра Топло и ядрена енергетика;
- НПО – зелени (т.нар. антиядрени), БЯД, WiN; БУЛАТОМ;
- Консултантски компании в области на ядрените приложения и енергетика и радиационна защита;

Проект BG05SFOP001-2.009-0172 „Партньорство на гражданите с институциите на местно, регионално и национално ниво за създаване и провеждане на устойчиви политики в областта на радиоекологията и радиационната защита на здравето на населението“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз, 2014-2020 г.

- Общини и местна власт;
- Медии;
- Съседни страни;
- Широката общественост.

Ефективно информиране

Информирането на българските и европейските граждани за радиоекоекологичното статукво е процес, при който информационният поток може да идва както от гражданите и техните организации, така и от държавните институции. Голямата цел е широката общественост да бъде запозната със спецификите на радиоекоекологията и радиоекоекологичното статукво. В обществата с развита демокрация информирането става все по-активно и намира широко приложение като инструмент за насърчаване на гражданското участие. Гражданите са уведомявани (и уведомяват) как и при какви условия да участват в управлението и да изразяват своето мнение. Съществуват различни подходи за постигане на максимална ефективност в процеса на информиране в зависимост от целевите групи, към които е насочен информационният поток. Информиранието е в основата на ефективна комуникация, а впоследствие – и на ефективното консултиране и на съвместно вземане на решения. Обществените консултации и съвместното вземане на решения не могат да бъдат осъществени, без да са предприети действия за ефективно и качествено информиране на заинтересованите страни. Ефективното информиране се основава на следните принципи:

- Прилагане на диференциран подход спрямо спецификата на групите, за които е предназначено;
- Използване на повече от един канал за информация;
- Достъпен език и формат; и
- Предхожда вземането на решения.

Също така ефективното информиране трябва активно да насърчава гражданите да споделят мнението си и да насърчава обратна връзка с тях.

Много е важно да бъде стимулиран подхода „отдолу-нагоре“ при идентифициране на нуждите, потенциала за развитие и възможните решения. Определянето на целите и приоритетите на политиката и на действията, чрез които ще се реализират тези цели и приоритети, не трябва да бъдат единствено инициатива и ангажимент на

Проект BG05SFOP001-2.009-0172 „Партньорство на гражданите с институциите на местно, регионално и национално ниво за създаване и провеждане на устойчиви политики в областта на радиоекоекологията и радиационната защита на здравето на населението“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз, 2014-2020 г.

администрацията, а следва да се планира с активното участие на гражданските организации. На гражданите трябва да се предоставят възможности за обратна връзка с институциите - да посочват проблеми и пропуски в „системата“, да предлагат решения и да работят за реална промяна съобразно техните действителни нужди. С това ще бъде насърчено сътрудничеството между заинтересованите страни, ориентирано към резултати, което е от ключово значение за успешното формулиране и изпълнение на политики в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението.

Социологическо проучване – какви са предпочитаните от гражданите информационни канали

В началото на 2019 г. е реализирано социологическо проучване по поддейност 1.3. „Провеждане на социологическо проучване“, която е част от дейност 1: „Изследване на добри практики за обществени консултации, за привличане на експертиза и за гражданско участие“ в изпълнение на проект „Администрацията и гражданско общество – партньорство в управлението“, реализиран с безвъзмездната финансова помощ на Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейския социален фонд, BG05SFOP001-2.001-0002, с възложител Администрацията на Министерския съвет на Република България.

Целта на проучванията е установяване на мнението и информираността на гражданите, представителите на граждански организации и представителите на бизнеса за съществуващите инструменти за участие в процеса на вземане на решения, за трудностите, които срещат, както и идентифициране на препоръки/възможности за подобряване на процеса.

По отношение на предпочитаните източници на информация, респондентите в лицето на различни фокус групи (вкл. представители на граждански и бизнес организации), ставаме свидетели на твърди предпочитания към осигуряването на достъп и получаването на информация по интернет: 61.7% от респондентите са посочили, че биха искали да се информират от електронните медии. На следващо място по дял на предпочитанията са социалните мрежи в интернет. На трето място са класирани класическите печатни медии, които са посочени като възможен канал за достъп до информация от 32.3% от интервюираните. Немалък е и дялът на гражданите, които биха искали да се информират от специализирани в областта уеб сайтове. Интересно е, че цели

15.3% заявяват готовността да получават персонализирана информация. Допълнително потвърждение за притегателността на достъпа до информация онлайн носи фактът, че 8.2% биха искали да имат достъп до мобилни приложения, специализирани в подобна информационна дейност. Предпочитанията на българските граждани за тези информационни канали затвърждава цялостното впечатление от изследването за желанието им за повече индивидуализиран онлайн достъп до информация и до самите процеси на обществени консултации.

Резюме на предложенията за прилагане на инструменти за участие на гражданите при формулирането и провеждането на политики в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението

В Доклад с препоръки за прилагане на най-малко четири инструмента за участие на гражданите при формулирането и провеждането на политики в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението са изведени четири предложения за гражданско участие при разработване и управление на политики в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението. Формулираните предложения за разработване и управление на политики по информираност, образование, ексклузивно участие на експерти при взимане на управленски решения в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението са пречупени през идентифицираните нива за гражданско участие в процеса на вземане на решения съгласно Кодекса на добрите практики, одобрен от Конференцията на международните неправителствени организации към Съвета на Европа: информация, консултация, диалог и партньорство. Предложенията са следните:

1. Разработване на комуникационна стратегия съвместно от БЯД, Национален център по радиобиология и радиационна защита; Агенция за ядрено регулиране и Изпълнителна агенция по околна среда – МОСВ;
2. Подобряване на работата на съществуващите консултативни съвети по отношение на публичността;
3. Създаване на Информационно-консултативен орган по радиоекология и радиационна защита; и
4. Въвеждане на образователни теми в областта на радиоекологията и радиационната защита в училищата.

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

Препоръки към Българско ядрено дружество за основополагащи дейности в областта на информиране на българските и европейските граждани за радиоекоекологичното статукво в страната на база на предложенията за прилагане на инструменти за участие на гражданите при формулирането и провеждането на политики в областта на радиоекоекологията и радиационната защита на населението

Реализацията на изброените по-горе предложения ще постави основата на основополагащи дейности в предоставянето на важна, полезна и ефективна информация от страна на БЯД към всички заинтересовани страни.

Препоръка 1: Информирание на обществото чрез целева комуникационна стратегия съвместно с партньори

Целева група: всички заинтересовани страни.

Политиките в областта на радиоекоекологията и радиационната защита на населението трябва да се изпълняват в условията на навременно и точно информиране на заинтересованите страни и прозрачност при вземане на решенията.

Националните институции, отговорни за изпълнението на политиките в областта на радиоекоекологията и радиационната защита на населението, съвместно с граждански организации като Българско ядрено дружество, могат да разработят целева комуникационна стратегия. Изпълнението на такава стратегия би обезпечило необходимите гаранции по отношение на прилагане на принципа на партньорство и би осигурило прозрачност на процеса по прилагане на политиката чрез одобрение, изпълнение и проследяване на набор от подходящи мерки и действия. Комуникационната стратегия може да бъде финансирана чрез инструментите, които предлагат оперативните програми.

Комуникационната стратегия трябва да бъде целева и да е фокусирана върху идентифицирането и включването на заинтересованите страни чрез подходящи форми на информиране, като:

- Разработване и публикуване на информационни рубрики в областта на радиоекоекологията и радиационната защита на населението на достъпен и разбираем за

Проект BG05SFOP001-2.009-0172 „Партньорство на гражданите с институциите на местно, регионално и национално ниво за създаване и провеждане на устойчиви политики в областта на радиоекоекологията и радиационната защита на здравето на населението“, финансиран от Оперативна програма „Добро управление“, съфинансирана от Европейския съюз, 2014-2020 г.

широката общественост език. Рубриците могат да бъдат публикувани на официалната страница на БЯД, както и на тези на Национален център по радиобиология и радиационна защита; Агенция за ядрено регулиране; Изпълнителна агенция по околна среда към Министерство на околната среда и водите; други

- Разработване и публикуване на информационни рубрики/текстове на достъпен и разбираем език в социалните мрежи, насочени приоритетно към младите хора най-вече по отношение на опазване на здравето, околната среда и енергийната сигурност на страната. Трябва да се отбележи, че във facebook страницата на БЯД последната публикация е от 9 ноември 2019 г.!

- Създаване и своевременно актуализиране на рубрика „Въпроси и отговори“ в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението. Рубриката „Въпроси и отговори“ може да бъде достъпна както на електронната страница на БЯД, така и в социалните мрежи.

- Разработване, отпечатване и разпространение на информационни брошури/книжки с полезна информация в областта на опазване на здравето и околната среда;

- Организиране и провеждане на срещи, семинари, обучения, кръгли маси, конференции, вкл. с участието на национални и регионални медии;

- Периодично провеждане на социологически проучвания за нагласите в обществото по въпроси, свързани с ядрената енергетика и безопасност, както и за нивото на познаване на мерките по отношение на радиационната защита на населението;

- Други.

- Публикуване на материали на английски език

-

Препоръка 2: Информирание на обществото от БЯД чрез популяризиране на дейността/решенията на консултативните съвети към Агенцията за ядрено регулиране

Целеви групи: Държавни институции, опериращи в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението; притежатели на лицензии и разрешения (АЕЦ Козлодуй, ДП РАО, ИЯИЯЕ, болници, производствени лаборатории); научни институти (ИЯИЯЕ, СУ – Физически факултет и химически факултет, ТУ – катедра Топло и ядрена енергетика); граждански организации; общини и местна власт; медии.

Съгласно Закона за безопасно използване на ядрената енергия към председателя на Агенцията за ядрено регулиране функционират два консултативни съвета: Консултативен съвет по въпросите на ядрената безопасност и Консултативен съвет по въпросите на радиационната защита. Съставът на консултативните съвети се определя със заповед на председателя на АЯР и ролята им е да подпомагат дейността му чрез становища по научните аспекти на ядрената безопасност и радиационната защита. Според анализа на работата на съветите становищата имат единствено съвещателен характер, а цялата отговорност за приеманите решения носи АЯР. На практика липсва информация в публичното пространство за работата на двата консултативни съвета, като дори не се публикуват резюмета на протоколи от заседанията в достъпен за широката общественост език и формат.

Дейността на консултативните съвети е силно непопулярна и няма юридическа пречка да засили прозрачността в работата им. Консултативните съвети могат да популяризират своята дейност, като се засили координацията между гражданския сектор и изпълнителната власт на национално равнище в процеса на формиране на политики. С оглед на това, че съставът на съветите се определя със заповед на председателя на АЯР, същите могат да включат и представител на БЯД със статут на наблюдател без право на глас. Това ще обезпечи ключовата роля на БЯД като информационен посредник между консултативните съвети и широката общественост.

Препоръка 3: Информирание на обществото чрез Информационно-консултативен орган по радиоекология и радиационна защита

Целева група: всички заинтересовани страни.

Съществуващото положение поражда обективна необходимост от създаване на национален Информационно-консултативен орган по радиоекология и радиационна защита, който да е постоянно действащ и да подпомага всички заинтересовани страни. Чрез него може да се популяризират национални и регионални програми, засягащи информирането и защитата на населението от радиационно облъчване, произлизащо от природни източници. Информационно-консултативният орган може да бъде мултиинституционален, т.е. да обедини държавните институции, отговорни за защита на околната среда, здравето на хората, образованието на подрастващите и науката с

представителите на граждански организации и експерти в същата област, но от изключително важно значение е съставът му да включва експертизата на представители на БЯД.

Предвид спецификите на радиоекологията и радиационната защита, както и съществуващите към момента форми на взаимодействие между заинтересованите страни в тази област, може да се заключи, че нормативната уредба не ограничава засилване на взаимодействието чрез създаване на подобен информационно-консултативен орган.

Участието в този обществен орган е на доброволен принцип, като в него могат да бъдат поканени представители на граждански организации, отделни граждани, НПО, професионални асоциации, научни организации и представители на местната власт. Предмет на дейност на информационно-консултативния орган могат да са основни документи и политики.

С приоритет обаче, органът трябва да е ангажиран с дейности като повишаване на информираността на обществеността във връзка с ядрената безопасност и радиационната защита; участие на граждански организации в разработването на политики в областта на ядрената енергетика, приложения и безопасност; насърчаване на обществения диалог по въпроси от областта и подобряване на комуникацията със заинтересованите страни.

Препоръка 4: Информирание на обществеността чрез въвеждане на образователни теми в областта на радиоекологията и радиационната защита в училищата

Целева група: Държавни институции в областта на образованието и науката; ученици; училищна администрация.

Знанията се усвояват най-добре, ако са интегрирани в отделните изучавани предмети, вместо да се преподават като самостоятелна дисциплина. Практическото обучение и примери от реалния живот помагат на децата и младите хора да пренесат посланията у дома. Различните възрастови групи — от основното училище до професионалните гимназии, усвояват основните послания по различни начини.

Удачният подход в този смисъл включва както чисто образователните, така и административните процеси в училището. Учениците и администрацията обединяват

усилията си за превръщане на училището в по-безопасно място за работа, учене и развитие чрез въвеждането обучителни теми/курсове (свободноизбираеми) относно например:

- планирани мерки за защита на здравето на хората, включително мерки, предвидени във външния аварийен план за уведомяване, защита и помощ на населението в случай на аварийна обстановка;
- действия на населението при аварийна обстановка;
- основна образователна информация за радиацията и нейното въздействие върху човешкото здраве и околната среда;
- обща информация за възможни аварии и последиците от тях за населението и околната среда.
- вида на аварийната обстановка и при възможност характеристиките ѝ (характер, продължителност и възможно развитие);
- полезни съвети за лична хигиена;
- полезни съвети за прилагането на мерки за защита на здравето, като: ограничаване консумацията на определени хранителни продукти, които е възможно да са замърсени с радиоактивни вещества; пребиваване в затворени помещения; използване на индивидуални средства за защита и лекарствени средства; организация на възможна евакуация;

Провеждането на такива часове и преподаването на такива теми може да се осъществи от представители на Българско ядрено дружество по покана от съответното училище. Освен това, за целта могат да бъдат разработени и специални информационни брошури/материали за ученици.

Заклучение и резултати

Изведените препоръки могат да бъдат положителна основа за подобряване на нивото на информираност на заинтересованите страни относно радиоекоекологичното статукво в страната чрез постигане на следните резултати:

- постигане на обществена информираност и повишаване нивото на разбиране на естеството на радиоекоекологията и радиационната защита;

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ
ЕВРОПЕЙСКИ
СОЦИАЛЕН ФОНД

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА
ДОБРО УПРАВЛЕНИЕ

- повишаване обществената осведоменост по отношение на работата на държавните институции и гражданските организации в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението;
- гарантиране на прозрачност на работата на държавните институции и гражданските организации в областта на радиоекологията и радиационната защита на населението.